

Aan: alle Amersfoorters

Stadhuisplein 1
Postbus 4000
3800 EA Amersfoort
Telefoon: 14 033
www.amersfoort.nl

Onderwerp Rechtsherstel Joodse
Amersfoorters WO2

Datum 23 oktober 2024

Ons kenmerk 1945057

Het onderzoeksrapport van Maarten-Jan Vos over de ontrechting en het naoorlogse rechtsherstel van de Joodse inwoners van Amersfoort bevestigde de vermoedens: ook de lokale overheid in Amersfoort heeft tijdens de Tweede Wereldoorlog mee te hebben gewerkt aan de vervolging en ontrechting door de nazibezetter.

De gemeente Amersfoort heeft haar Joodse inwoners in de steek gelaten, zij werden niet beschermd zoals zij hadden mogen verwachten. En zelfs nadat de bevrijding een feit was en de democratie was hersteld, was er nauwelijks aandacht voor de Joodse overlevenden. Zij hadden op onze hulp moeten kunnen rekenen. Dit is, zoals we in januari 2024 al schreven, treurig, aangrijpend en confronterend. De gemeente heeft moreel laakbaar gehandeld.

We hebben aangegeven dat de gemeente een weg moet vinden in het geven van een plek aan de gebeurtenissen in het verleden. We hebben hiermee een start gemaakt door de afgelopen tijd met verschillende betrokkenen te overleggen over de mogelijke vervolgstappen. Hoewel geld het verleden niet kan herstellen, bevat het rapport wel onderdelen die aanleiding geven tot de gedachte dat een financiële ondersteuning kan bijdragen aan erkenning en het gevoel van herstel van datgene waarin de gemeente laakbaar heeft gehandeld. Een duidelijk voorbeeld is dat de synagoge tijdens de Tweede Wereldoorlog ernstig geplunderd en beschadigd is. De gemeente heeft het gebouw niet of onvoldoende in bescherming genomen en mogelijk zelfs opdracht gegeven tot sloop van het interieur. Een exacte reconstructie is niet meer mogelijk, maar duidelijk is dat de gemeente pas vanaf de jaren '60 de Joodse Gemeente Amersfoort (NIGa), die samenkomt in de synagoge, financieel heeft geholpen met kosten van onderhoud en restauratie. Kort na de oorlog werd de Joodse Gemeente zelfs - bestaande uit overlevende Joodse stadsgenoten van wie familie was vermoord en die zelf praktisch niets meer hadden - door de gemeente gesommeerd om de begraafplaatsen beter te onderhouden.

We zijn het afgelopen half jaar over een breed scala van onderwerpen in gesprek geweest met de leden van de begeleidingscommissie, met de Joodse families die vragen hebben gesteld tijdens het onderzoek, met het bestuur van de Joodse Gemeente Amersfoort (NIGa), met de opperrabbijn en met

verschillende organisaties op het gebied van educatie en training. Uit al deze gesprekken zijn voorstellen naar voren gekomen, die we in de Raadsinformatiebrief *Vervolgstappen Onderzoek Joods rechtsherstel* (zaaknr.1945057) benoemen.

Essentieel is dat het hierbij niet alleen gaat om het verleden, maar ook om het gemeentelijke handelen in het heden. De houding van de overheid was, is en blijft cruciaal. Wat de gemeente zegt en doet, maakt verschil. Het antisemitisme neemt in de huidige tijd sterk toe. Wij zijn in Amersfoort een inclusieve stad en willen dat elke inwoner er toe doet. Om jonge mensen kennis bij te brengen over de Holocaust en wat kan gebeuren als een minderheidsgroep stap voor stap wordt onrecht en uiteindelijk vervolgd, investeren we in educatie, structureel. Tegelijkertijd willen we ook dat volwassenen met gezag en invloedrijke banen (bijvoorbeeld onderwijzers, politieagenten en hun leidinggevendenden, maar zeker ook de leden van de gemeenteraad), de gebeurtenissen van de Holocaust (met ontrechting van mensen die je burens kunnen zijn) kunnen bespreken en op momenten van spanning en conflicten en antisemitische uitingen, op een goede wijze kunnen handelen. Deze mensen willen we een reflectietraining bij Nationaal Monument Kamp Amersfoort aanbieden en trainen op het gebied van antisemitismebestrijding, als extra toerusting om dit werk goed te kunnen doen.

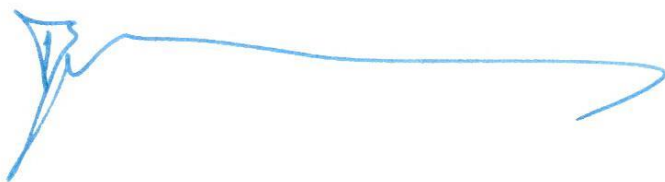
We hopen met de speerpunten kennisontwikkeling, educatie en trainingen bij te dragen aan het doel om huidige en nieuwe generaties in vrede met elkaar te kunnen laten samenleven.

Wij hopen met het stimuleren van de Joodse cultuur te bereiken dat de kenmerkende architectuur, zang, dans, theater, taal, voeding en andere uitingen, niet verdwijnen maar meer bekendheid krijgen en gewaardeerd worden. Het feit dat de Joodse gemeenschap gering in omvang is, is een rechtstreeks gevolg van de Holocaust. Laten we vieren dat we de Joodse cultuur nog steeds kunnen ervaren en stimuleren dat de Joodse cultuur ook in Amersfoort te ervaren is en blijft. We zijn blij om in 2027 het 300-jarig bestaan van de synagoge te kunnen vieren. Tegelijkertijd herdenken we de Amersfoortse Joodse slachtoffers van de Holocaust door een monument in het Groenpark Borneoplein in 2025 te realiseren. We dragen zo bij aan de duurzame aandacht voor het verleden en het heden van de Amersfoortse Joodse gemeenschap.

Lucas Bolsius
Burgemeester Amersfoort

Met vriendelijke groet,

De burgemeester van Amersfoort,

Lucas Bolsius

